

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף כ

למדנו לעיל על מחט טמאה שנמצאה בבשר קדשים, שהסכין שנגע בה והידיים של הכהן שנגעו בה טהורים והבשר טמא. הגמרא מבררת:

בכדי שהבשר יקבל טומאה עליו להיות 'מוכשר לקבל טומאה' (אין אוכל יכול לקבל טומאה אם לא נתנו עליו מים או אחד משבעה משקים) וא"כ איך הבשר הנ"ל הוכשר לקבל טומאה?

אי אפשר לומר שהוא הוכשר ע"י דם שחיתתו (= דם הוא אחד משבעה משקים), שהרי דם קדשים אינו מכשיר, לפי שדם שאינו נשפך כמים אלא נזרק על גבי המזבח אינו נחשב למשקה וממילא אינו מכשיר.

ואי אפשר לומר שהוא הוכשר ע"י המים שבבית המטבחים שבעזרה שהוא הודח בהם, שהרי משקי בית מטבחיא אינם מכשירים.

ושמא תאמר שהוא הוכשר ע"י 'חיבת הקודש' (= חביבות הקדשים מחשיבה אותם ל'אוכל' אפילו כשאינם ראויים לאכילה)? אי אפשר לומר כן, לפי שחיבת הקודש מועילה לבשר שיפסל בעצמו אבל לא לעניין שנוכל למנות בו 'ראשון ושני' לטומאה, כלומר שיטמא אחרים. שאם תאמר שחיבת הקודש כן מועילה לו שיטמא אחרים, מדוע הסתפק ריש לקיש בעניין צריד של מנחות (= סולת מנחה יבשה שלא נגע בה השמן שנבלל במנחה) שמוכשר ע"י 'חיבת הקודש' האם הוא יכול לטמא אחרים או שרק נפסל בעצמו?

לכן מבאר רב יהודה בשם שמואל: הטעם שהבשר טמא - מדובר בפרה של קרבן שלמים שהעביר אותה בנהר כדי ליפות את עורה וכדי להשקותה שיהיה נוח להפשיט את עורה לאחר שחיתתה, ואח"כ כששחטה היו המים טופחים עליה, ובוודאי שהם נפלו על הבשר כשהפשיטו את עורה, ובכך הכשירו את הבשר לקבל טומאה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

למדנו לעיל שאם המחט נמצאה בפרש (= בצואה של הבהמה) אף הבשר טהור.
הגמרא מבררת:

הגמרא סברה שמדובר בצואה רכה (שהרי הוא השקה אותה בנהר סמוך לשחיטתה).
קושיא: והרי הצואה שנטמאה מהמחט חוזרת ומטמאת את הבשר? תירוצ: מדובר בצואה יבשה שאין לה תורת משקה ואינה נטמאת מהמחט. תירוצ נוסף: אף אם מדובר בצואה רכה היא אינה נטמאת מהמחט, לפי שהיא 'משקה סרוח' שאינו מקבל טומאה.

תני תנא לפני רב ששת: ברייתא: שרץ מטמא משקים, ומשקים אלו מטמאים כלי, וכלי זה מטמא אוכלים, ואוכלים אלו מטמאים משקים. למדנו מברייתא זו שלוש טומאות בשרץ, כלומר שטומאתו נמשכת מזה לזה עד דרגת שלישי לטומאה.

רב ששת מקשה: והרי הם ארבעה ולא שלושה? שהרי המשקה שנגע בשרץ - 'ראשון', הכלי שנגע במשקה - 'שני', האוכל שנגע בכלי - 'שלישי', המשקה שנגע באוכל - 'רביעי'. והרי לא מצאנו ששלישי עושה רביעי בחולין. לכן אומר רב ששת: חתוך מדברי הברייתא את המשקים הכתובים בתחילתה, וכך אמרה הברייתא: שרץ מטמא כלי ועושהו 'ראשון', וכלי זה עושה אוכלים 'שני', ואוכלים אלו עושים משקים 'שלישי'.

קושיא: אולי נחתוך את המשקים הכתובים בסיפא של הברייתא, וכך אמרה הברייתא: שרץ מטמא משקים, ומשקים אלו מטמאים כלי, וכלי זה מטמא אוכלים. תירוצ: לא מצאנו שום תנא הסובר שמשקים מטמאים כלי מדאורייתא, ואף רבי יהודה שאמר כן חזר בו מדבריו.

וסימנך נזייתא: סימן שלא תטעה בסדר מדרגות הטומאה בשרץ - 'נזייתא' כלומר סדר עשיית חבית של שכר, שעושי השכר היו מניחים כלי, ואח"כ נותנים לתוכו שעורים שהם אוכל, ואח"כ נותנים בתוכו מים. וכמו כן כך הוא סדר שבו מטמא השרץ עד 'שלישי' - השרץ נוגע בכלי, הכלי נוגע באוכל, והאוכל במשקה.

תנן התם: שרץ שנמצא בתוך תנור מחרס ולא נגע בפת שבתוכו, הפת 'שניה', מפני שהתנור נטמא מהשרץ והרי הוא 'ראשון' והפת נטמאה מהתנור והיא 'שניה'.

(המשך מדף קודם ↑)

קושיא: והרי כלי חרס נטמא מאוירו (= אף אם לא נגעה בתוכו הטומאה אלא תלויה באוויר הכלי), וא"כ יש לנו לראות כאילו אוויר התנור מלא בטומאה והשרץ ממלא את כל חלל הכלי וכאילו הוא נגע בפת, וא"כ על הפת להיות 'ראשון'.

תירוץ: נאמר בפסוק לעניין שרץ שנפל לתוך כלי חרס "**יְכַלְכְּלֵי חֶרֶשׁ אֲנֹשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכּוֹ כֹּל אֲנֹשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא**", משמע שאף אם יש בתוך הכלי חרס הנ"ל כלים (= כלי עץ או מתכת שנטמאים מגבם) הרי הם נטמאים. אבל אי אפשר לומר כך, לפי שבפסוק שלאחריו נאמר "**מִכֹּל הָאֲכָל אֲנֹשֶׁר יִאָכַל אֲנֹשֶׁר יָבֹא עָלָיו מִיַּם יִטְמָא**", ללמדנו שדווקא אוכל נטמא מאויר כלי חרס ולא כלים. ומכאן ראייה שאנו לא רואים כאילו כל אוויר הכלי חרס מלא בטומאה, שאם כן היה לנו לטמאות אף את הכלים הנמצאים בתוך הכלי חרס, ולכן הפת שבתוך התנור 'שניה' לפי שהיא נטמאה מהתנור שהוא 'ראשון' ולא מהשרץ.

רב חסדא מקשה על דברי רבי יוסי בדעת רבי יהושוע במשנה, עם דבריו בדעת רבי יהושוע בביתא:

הקדמה: למדנו במשנה (לעיל דף יד') רבי חנינא סגן הכהנים אמר ששורפים בשר 'שני' עם בשר 'ראשון', אפילו שמוסיפים טומאה על טומאתו. רבי עקיבא אמר שמדליקים שמן 'שלישי' בכלי 'ראשון', אפילו שמוסיפים טומאה על השמן משלישי לשני.

ועל זה אמר רבי מאיר שמדבריהם למדנו שמותר לשרוף חמץ של תרומה טהורה עם תרומה טהורה בערב פסח.

אמר לו רבי יוסי שאי אפשר ללמוד זאת מדבריהם (יתבאר בבירייתא להלן). והוסיף שרבי אליעזר ורבי יהושוע מודים שלא שורפים טהורה עם טמאה, ונחלקו על תלויה (= ספק טמאה) וטהורה: לרבי אליעזר שורפים זו לעצמה וזו לעצמה, ולרבי יהושוע שורפים שתיהן כאחת.

אמר רבי יוסי לרבי מאיר שאין הנידון שלנו דומה לראיה שהביא מרבי חנינא ורבי עקיבא. כי הם דברו על דבר טמא או אפילו פסול (שהוא טמא אך לא מטמא אחרים) שמותר להעלות אותו בדרגת הטומאה, אך לא נתיר לשרוף אפילו תלויה עם טמאה שמא יבוא אליה ויטהר את הספק של התלויה. מדברי רבי יוסי אלו מפורש שלכולי עלמא לא שורפים תלויה עם טמאה, שלא כדבריו במשנה?

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

ומשני: הברייתא היא כדעת רבי יוסי אליבא דרבי יהושע, ואילו המשנה שלנו היא כדעת רבי שמעון אליבא דרבי יהושע. הגמרא תבאר שאף שרבי יוסי אמר את הדברים הללו במשנה, הוא אמר אותם לרבי מאיר; שאפילו לדעת רבי שמעון אליבא דרבי יהושע הוא מיקל רק בתלויה וטמאה אבל לא בטהורה וטמאה.

מחלוקת זו מובאת בברייתא: ארבעה עשר (ערב פסח) שחל להיות בשבת: דורש התארגנות לביעור החמץ כבר מערב שבת. לדעת רבי מאיר שורפים כבר מערב שבת את כל התרומות הטמאות, התלויות, והטהורות ביחד. לדעת רבי יוסי שורפים את הטהורה בפני עצמה ואת התלויה בפני עצמה. ולדעת רבי שמעון לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על כך שלא שורפים יחד טהורה וטמאה, ושכן שורפים יחד תלויה וטהורה, המחלוקת שלהם על תלויה וטמאה שלרבי אליעזר כל אחת לעצמה, ולרבי יהושע שתיהן כאחת.

נמצא: שלדעת רבי יוסי אין מחלוקת בתלויה וטמאה וגם לרבי יהושע שורפים אותם בנפרד, ואילו לדעת רבי שמעון נחלקו בזה ולדעת רבי יהושע שורפים אותם ביחד.

רבי יוסי ברבי חנינא מקשה מדברי רבי יהושע במשנתנו, לדבריו במקום אחר:

חבית של תרומה שקרה לה דבר שהוליד בה 'ספק טומאה' כלומר שהיא תלויה. לדעת רבי אליעזר עדיין יש מצוה לשמור עליה מטומאה (כמו לתרומה טהורה). ולכן אם היתה מונחת במקום הפקר יניחנה במקום המוצנע, ואם היתה מגולה יכסנה. לדעת רבי יהושע אסור לטמאות אותה בידיים, אך מותר לגרום לה טומאה. ולכן אם היתה מונחת במקום המוצנע יכול להניח אותה במקום הפקר, ואם היתה מכוסה יכול לגלות אותה. והרי דעתו של רבי יהושע במשנתנו שמותר לטמאות את התרומה התלויה בידיים כשישורף אותה עם הטמאה?

הגמרא מתרצת כנ"ל שמשנתנו היא כדעת רבי שמעון אליבא דרבי יהושע, והמשנה בתרומות היא כדעת רבי יוסי אליבא דרבי יהושע.

רבי אלעזר מקשה על כך שרבי יהושע בתרומות סובר שמותר רק לגרום טומאה לתרומה תלויה, ממשנה אחרת בתרומות שבה מוכח שמותר לטמאות אותה בידיים:

חבית יין של תרומה שנשברה בגת העליונה, והיא זורמת לגת התחתונה שיש בה חולין טמאים: אם הוא יכול להספיק להביא כלי טהור ולהציל רביעית של התרומה, שלא

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

טיפול לגת התחתונה ותיטמא - לכולי עלמא חייב לעשות זאת. אבל אם אין לו כלים טהורים אלא רק כלים טמאים, והוא רוצה להציל את החולין הטמאים שלא תיפול לתוכם התרומה ותאסור אותם - על ידי שיאסוף אותם בכלים טמאים: לדעת רבי אליעזר אסור לו לטמאות אותה בידיים ויתן לה להיטמאות מאליה. ולדעת רבי יהושע מותר לו לטמאות אותה מכיון שבין כה וכה היא הולכת להיטמאות. והרי תרומה תלויה בין כה וכה עומדת לאבדון, ובכל אופן אסר רבי יהושע במשנה הקודמת בחבית של תרומה לטמאות אותה בידיים?

הגמרא מתרצת שבגת שנשברה התיר רבי יהושע לטמאות את התרומה בידיים, בגלל שיש הפסד ליין שבגת התחתונה. ודוקא בהפסד מרובה הוא מתיר אך לא בהפסד מועט, כמו במשנתנו לענין פסח שצריך לעשות מדורה בפני עצמה לטהורה ולא לשורפה עם הטמאה, אף שיש בזה הפסד של עצים.

ומנא תימרא: הגמרא מחפשת מקור להבדל בין הפסד מרובה להפסד מועט:

חבית של שמן תרומה שנשברה בגת העליונה, ובגת התחתונה יש שמן של חולין טמאים (ואין לו אפשרות להשיג כלי טהור להציל רביעית): כאן לכולי עלמא תרד התרומה ותיטמא מאליה, ואל יקח כלים טמאים ויאסוף את שמן התרומה ויטמא אותה בידיים. מדוע לא התירו לטמאות אותה כמו ביין? מכיון ששמן טמא ראוי להדלקה לכהנים, ולכן אם תתערב התרומה עם החולין יש בזה רק הפסד מועט (שאסור לזרים ובאכילה לכהן), ולא התירו בגללו לטמאות אותה. מה שאין כן ביין שאם יתערב עם החולין הטמאים לא יהיה ראוי לכלום, ויש בזה הפסד מרובה.

עדיין יין ראוי לזילוף בבית לריח טוב (ויין לזילוף חשוב יותר מלאכילה, שהרי כדאי לקנות אותו במחיר כפול)? אלא שמדובר ביין חדש שאינו ראוי לזילוף, ואי אפשר להמתין עד שיתיישן היין כי חוששים לתקלה שיבוא לשתותו בטעות. אמנם בשמן מדובר שהניחו בכלי מאוס (כיון שהוא עומד רק להדלקה) ואין לחשוש לתקלה. אבל יין שעומד לזילוף לא מניחים אותו בכלי מאוס שלא יתקלקל היין.

ותקלה עצמה תנאי: הגמרא מביאה מחלוקת תנאים האם חוששים לתקלה:

חבית יין של תרומה שנטמאת נחלקו בית שמאי ובית הלל. לדעת בית שמאי תשפך כולה ('חבל' = מלשון חבילה), ולדעת בית הלל תעשה זילוף.

(המשך בדף הבא ↓)

בא רבי ישמעאל ברבי יוסי (כמה שנים אחריהם) ואמר: אני אכריע את המחלוקת. בשדה תישפך כי חוששים לתקלה אם יקחנה לביתו, אבל בבית תעשה זילוף (ויש אומרים ביין חדש תשפך כי חוששים לתקלה עד שיתיישן, אבל ביין ישן תעשה זילוף).

אמרו לו חבריו: דעתך אינה מכרעת כי היא דעה שלישית בפני עצמה (ואין הלכה אלא כדעה מכרעת). מכיון שבית הלל ובית שמאי לא דיברו על בית ושדה - האם תשפך החבית בשניהם או תישמר לזילוף, שאז דעתו של רבי ישמעאל היתה מכרעת ביניהם. אלא הם לא סוברים כלל שהנושא כאן הוא מצד תקלה.

נמצא שנחלקו רבי ישמעאל וחבריו האם חוששים לתקלה או לא.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: הגמרא חוזרת לברר את מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע:

כל המחלוקת של רבי אליעזר ורבי יהושע בגת טהורה שנופלת לגת הטמאה - מדברת דווקא במקרה שאין בגת התחתונה מאה סאה כנגד הסאה שנופלת לתוכה. אבל אם יש מאה בתחתונה - לכולי עלמא לא יטמא אותה על ידי שיאסוף אותה בכלי טמא, אלא יתן לה לרדת למטה מכיון שיש לה תקנה על ידי שיוציא סאה כנגד התרומה שנפלה, והתערובת הטמאה תהא מותרת.

תניא נמי הכי: בביריתא מובא המקרה הנ"ל אלא שכתוב שם ש'מודה רבי אליעזר לרבי יהושע'. ולכאורה צריך להיות הפוך שרבי יהושע מודה, שאם יש בתחתונה מאה שלא יציל את העליונה בכלים טמאים?

רבא: הופך את השמות כלומר שרבי יהושע מודה לרבי אליעזר.

רב הונא בריה דרב יהושע: רבי אליעזר לא מודה על הסיפא אלא על הרישא. שאם יש לו כלי טהור להציל רביעית יציל, ומדובר בכלי שתוכו טהור וגבו טמא. ורבי אליעזר מודה שלא גוזרים שלא יאסוף תרומה אל תוכו מחשש שלא תיטמא התרומה על ידי גבו.

הדרן עלך אור לארבעה עשר